

Єфремов А. О.

ПВНЗ «Європейський університет»

ПОДАТКОВО-ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

У статті досліджено сутність, значення та проблеми податково-фінансового регулювання грального бізнесу в Україні. Встановлено, що легалізація азартних ігор у 2020 році відкрила нові можливості для поповнення державного бюджету та розвитку легального ринку, водночас виявила низку системних проблем у сфері оподаткування, контролю та фінансового моніторингу. Встановлено, що основними проблемами є масштабний тіньовий сектор, втрати бюджету, відсутність ефективного онлайн-моніторингу фінансових операцій, слабкий контроль з боку державних органів та фінансові махінації, включно з відмиванням коштів через банківські установи. Особливу увагу приділено колізіям у законодавстві щодо оподаткування вигравів фізичних осіб, термінологічних суперечностях між Податковим кодексом України та Законом № 768-ІХ, порядку обліку ліцензійних платежів, розрахунку роялті, застосуванню військового збору та звітності за формою 4ДФ. Проаналізовано, як поточні норми податкового законодавства роблять діяльність операторів азартних ігор економічно не вигідною та створюють ризики подвійного оподаткування. Запропоновано комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення податково-фінансових механізмів: визначення депозиту як власності гравця, внесення змін у термінологію, запровадження фіксованої ставки податку на валовий дохід (GGR), спрощення обліку ліцензій, уточнення правил оподаткування роялті та RTP, запровадження щомісячної або щоквартальної сплати ліцензійних платежів, а також запуск державної системи онлайн-моніторингу. Розглянуто заходи щодо розвитку легального сектору, впровадження принципів відповідальності гри та формування прозорого фінансового середовища. Підсумовуючи, підкреслюється, що комплексне вдосконалення податково-фінансових механізмів дозволить забезпечити прозорий, контрольований та соціально відповідальний ринок азартних ігор, що сприятиме стабільному поповненню бюджету, розвитку підприємництва та захисту суспільних інтересів.

Ключові слова: гральний бізнес, податково-фінансове регулювання, оподаткування вигравів, онлайн-моніторинг, прозорість фінансових операцій, податкове законодавство.

Постановка проблеми. Легалізація грального бізнесу в Україні стала однією з найбільш дискусійних реформ останніх років, адже вона поєднує інтереси держави щодо наповнення бюджету та забезпечення прозорого функціонування ринку з ризиками соціального характеру й необхідністю дотримання принципів відповідальності гри. Податково-фінансові механізми регулювання цієї сфери мають стратегічне значення для формування стабільних доходів бюджету, зменшення тіньових операцій та створення конкурентного середовища для легальних операторів.

Разом із тим, чинна система регулювання характеризується низкою колізій і суперечностей у законодавстві, що ускладнює практичну реалізацію податкової політики, створює неоднозначність у визначенні бази оподаткування та тягаря для суб'єктів господарювання. Така ситуація породжує проблеми як для бізнесу, так і для держави,

зокрема – ризики недонадходжень до бюджету, збереження тіньових схем, а також гальмування розвитку легального ринку.

З огляду на зазначене, актуальним є науковий пошук оптимальних моделей податково-фінансового регулювання, які б враховували як економічну реальність функціонування грального бізнесу в Україні, так і кращі міжнародні практики. Дослідження у цій площині має не лише теоретичне значення для розвитку фінансово-правової науки, але й вагомим практичне значення для формування ефективної державної політики, спрямованої на баланс між бюджетними інтересами, розвитком підприємництва та захистом суспільних інтересів.

Отже, зазначена проблематика має подвійне значення:

– по-перше, наукове, бо сприяє розвитку фінансово-правових досліджень у сфері оподаткування специфічних видів підприємництва;

– по-друге, практичне – забезпечує можливість розробки більш ефективної державної політики, спрямованої на збалансування інтересів держави, бізнесу та суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики податково-фінансового регулювання грального бізнесу в Україні активно висвітлюється у наукових публікаціях останніх років. Зокрема, Бодров Ю.В. розглядав актуальні законодавчі проблеми організації та проведення азартних ігор, наголошуючи на необхідності вдосконалення правових норм та інтеграції сучасних механізмів контролю [1]. Євсєєв Д.І у своїх наукових працях досліджував історію оподаткування грального бізнесу в Україні, вказуючи на етапи становлення податкових норм та їхню ефективність у різні періоди [2], а Кичинська А.О. у своїх публікаціях акцентує увагу на практичних аспектах оподаткування у умовах воєнного стану, зокрема на проблемах збору податків та забезпечення прозорості фінансових потоків [3].

Євсєєв Д.І. та Топорецька З.М. здійснили порівняльний аналіз європейського досвіду оподаткування азартних ігор, підкреслюючи роль інноваційних підходів та міжнародних стандартів у формуванні ефективної податкової політики [4]. Також Топорецька З.М. висвітлювала загальні проблеми законодавчого врегулювання грального бізнесу в Україні, звертаючи увагу на суперечності у термінології та колізії між нормативними актами [5]. Овчаренко А.Є. досліджує процес легалізації грального бізнесу на теренах України та його вплив на державний бюджет і розвиток легального ринку [6].

Отже, сучасна наукова дискусія зосереджена на таких аспектах, як: по-перше, оптимізація податкових ставок; по-друге, забезпечення прозорості фінансових операцій; по-третє, впровадження онлайн-моніторингу; по-четверте, вдосконалення ліцензійної системи; по-п'яте, інтеграція європейського досвіду у вітчизняну практику.

Незважаючи на значну кількість досліджень, досі залишаються невирішеними питання узгодження термінології, правильного визначення бази оподаткування, обліку ліцензійних платежів та механізмів контролю фінансових потоків, що обумовлює актуальність подальшого наукового аналізу.

Метою статті є комплексний аналіз податково-фінансових механізмів регулювання грального бізнесу в Україні, виявлення основних проблем та колізій у законодавстві, а також формулювання

практичних рекомендацій щодо їх вдосконалення для забезпечення прозорого, контрольованого та соціально відповідального ринку азартних ігор.

Виклад основного матеріалу. Гральний бізнес в Україні після легалізації у 2020 році став одним із найбільш динамічних секторів економіки. Проте, замість очікуваного зростання надходжень до бюджету, держава стикається з масштабними проблемами у сфері податкового та фінансового регулювання. Значна частина ринку залишається в тіні, а існуючі контролюючі механізми виявилися недостатньо ефективними. Основними проблемами податково-фінансового регулювання є:

- тінювий сектор і втрати бюджету;
- відсутність ефективного онлайн-моніторингу;
- слабкий контроль з боку державних органів;
- фінансові махінації та відмивання коштів.

Фундаментальна проблема податково-фінансового регулювання грального бізнесу полягає в тому, що чинні норми податкового законодавства виписані так, що їх виконання у буквальному значенні робить роботу операторів азартних ігор економічно неможливою. Система не працює навіть на рівні математики, а отже, потребує комплексного перегляду.

Загалом основні проблеми регулювання пов'язані з масштабним тінювим сектором та значними втратами бюджету. За оцінками експертів, понад половина ринку азартних ігор працює нелегально, що щороку призводить до мільярдних недонадходжень. Причиною цього є відсутність ефективного онлайн-моніторингу фінансових операцій, запуск якого було заблоковано, а також слабкий контроль із боку державних органів. Така ситуація створює сприятливі умови для схем міскодингу, фіктивних транзакцій, маніпуляцій із податковою звітністю та масштабних схем відмивання коштів через окремі банківські установи.

Окремої уваги заслуговує порядок оподаткування виграшів фізичних осіб. Податковий кодекс України (ПКУ) та Закон № 768-IX містять різночитання у визначенні об'єкта оподаткування [7]. Податкова служба вважає, що будь-які кошти, які виплачуються гравцю, є виграшем, навіть якщо йдеться про повернення власного депозиту. У результаті оподатковується не фактичний дохід гравця (різниця між виграшем і ставкою), а вся виплачена сума. Судова практика підтверджує наявність податкових донарахувань за таким підходом. Вирішенням є внесення до ПКУ та Закону № 768 визначення «депозиту» як власності гравця, а доходом вважати лише позитивну різницю від участі в грі [7].

Колізії між ПКУ та Законом № 768 стосуються й термінології. Попри введення понять «ігровий баланс» та «поповнення ігрового балансу», у статті 30 Закону продовжує використовуватися термін «оплата ставок», що не відповідає фактичній природі операції. Для усунення суперечності доцільно замінити термін на «поповнення ігрового балансу».

Висока вартість ліцензій у поєднанні з надмірними ставками податків робить бізнес збитковим. Наприклад, податок на дохід від автоматів становить 10 %, при середньому RTP 95 – 96 %, що фактично означає роботу у мінус. Пропонується виключити гральний бізнес із загальної системи оподаткування, запровадити фіксовану ставку (2,5 % від GGR), встановити нульову ставку на виграші до 10 МЗП та скасувати потрійну плату за ліцензії.

Неоднозначність виникає й щодо обліку ліцензійних платежів, які сплачуються щороку, але діють 5 років, що породжує різночитання у П(С)БО, чи слід відображати їх як нематеріальні активи, чи як витрати майбутніх періодів, що потребує роз'яснень Мінфіну.

Податкові ризики також стосуються роялті. Органи ДПС відмовляються визнавати витрати на користь субліцензіарів або знімають нараховані, але не сплачені роялті. Така ситуація змушує операторів витрачати ресурси на судові спори. Необхідно чітко закріпити критерії підтвердження статусу бенефіціарного власника та розмежування платежів за роялті й послуги.

Проблемним є і порядок здійснення розрахунків: банки не передають організаторам повну інформацію про платників під час транзакцій через Apple Pay/Google Pay, що унеможлиблює виконання вимоги закону щодо ідентифікації гравця. Доцільно уточнити норму Закону № 768: забороняти приймати ставки від третіх осіб лише у разі, якщо відсутня повна інформація про ініціатора платежу.

Не менш суперечливим є питання військового збору. Для військовослужбовців встановлено знижену ставку 1,5 %, проте організатори не можуть

її застосовувати через закритість даних про статус гравців. Вихід – закріпити норму, що пільга не поширюється на виграші в азартних іграх.

Серйозні труднощі викликає звітність за формою 4ДФ. Організатори казино зобов'язані відображати доходи в розрізі фізичних осіб, що технічно майже нереально через масовість виплат. Доцільно дозволити подавати узагальнені дані, як у випадку з лотереями.

Також маємо ситуацію з подвійним оподаткуванням: податок на дохід не зменшує фінансовий результат до оподаткування, що призводить до надмірного навантаження. Вирішенням стане включення податку на дохід до витрат.

Суперечливим є і визначення RTP. Податкова служба тлумачить його як індивідуальну гарантію повернення 90 % ставки кожному гравцю, що суперечить природі випадковості. Потрібно закріпити, що RTP – це середній відсоток виграшів за масивом ігор.

Надмірне навантаження створює порядок сплати ліцензійних платежів – авансом за рік. Для офлайн-казино й букмекерів це десятки мільйонів доларів, що ставить бізнес на межу банкрутства. Доцільно перейти на щомісячну або щоквартальну оплату.

У відповідь на виявлені виклики держава поступово впроваджує нові інструменти регулювання. У 2023 році Міністерство цифрової трансформації затвердило оновлені Принципи відповідальної гри, які зобов'язують операторів запроваджувати механізми самообмеження, інформувати гравців про ризики залежності та забороняти стимули до продовження гри після прийняття рішення зупинитися.

Паралельно планується запуск державної онлайн-системи моніторингу для прозорого обліку ставок і податкових надходжень, інтеграція платіжних систем із податковими органами та автоматизація ліцензування. Важливим напрямом стає розвиток легального сектору й просвітницькі ініціативи, що формують культуру відповідальної гри та зменшують попит на тіньові ресурси.

Таблиця 1

Аналіз проблем правового регулювання та пропозиції щодо їх вирішення

№ п/п	Проблеми	Норми законів	Пропозиції
1	2	3	4
1	Оподатковується вся виплата гравцю, включно з депозитом	ПКУ та Закон № 768-IX не визначають «депозит» і «чистий виграш»	визначити депозит як власність гравця; доходом вважати лише виграш мінус ставка
2	Колізії термінів: «оплата ставок» vs «поповнення балансу»	Ст. 30 Закону № 768-IX – «оплата ставок»	замінити термін на «поповнення ігрового балансу»

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
3	Податки + вартість ліцензій роблять бізнес збитковим	податок на дохід від автоматів – 10 % при RTP 95 – 96 %	виключити з загальної системи; ставка 2,5 % від GGR; нульова ставка до 10 МЗП; скасувати потрібну плату
4	Невизначеність в обліку ліцензій (щорічна сплата, строк 5 років)	ліцензія діє 5 років, оплата – щороку	Мінфіну надати роз'яснення: нематеріальний актив чи витрати майбутніх періодів
5	Витрати на роялті не визнаються або знімаються	ПКУ вимагає підтвердження бенефіціарного власника	встановити критерії підтвердження; розмежувати роялті та послуги
6	Відсутність повної інформації про платника (Apple Pay, Google Pay)	заборона приймати ставки від третіх осіб	вважати платіж допустимим, якщо є повна інформація про ініціатора
7	Неможливо перевірити статус військовослужбовців для застосування пільги	знижена ставка військового збору 1,5 %	передбачити, що пільга не поширюється на виграші
8	Звітність 4ДФ технічно складна через масовість виплат	ПКУ зобов'язує відображати дані по кожному гравцю	дозволити подавати узагальнені дані (як у лотереях)
9	Подвійне оподаткування (дохід + прибуток)	ПКУ не дозволяє враховувати податок на дохід у витратах	включати податок на дохід до витрат
10	Неправильне тлумачення RTP як гарантії виграшу	Закон: $RTP \geq 90 \%$	закріпити, що RTP – середній відсоток виграшів за масивом ігор
11	Авансова сплата ліцензій створює надмірне навантаження	ліцензійний платіж сплачується щорічно авансом	запровадити щомісячну або щоквартальну оплату

Джерело: сформовано автором на основі джерел [1 – 12]

Аналіз проблем правового регулювання та позиції щодо їх вирішення наведено в (табл. 1).

Отже, вдосконалення податково-фінансових механізмів у сфері азартних ігор потребує комплексного підходу:

- запуску державної онлайн-системи моніторингу;
- реформування податкових ставок;
- прозорого ліцензування;
- розширення повноважень податкових і наглядових органів.

Лише за цих умов можна створити контрольований, конкурентний і соціально відповідальний ринок азартних ігор в Україні.

Висновки. Таким чином, податково-фінансові механізми регулювання грального бізнесу в Україні перебувають на етапі становлення і потребують комплексної модернізації. Без запуску онлайн-моніторингу та посилення контролю

з боку держави тіньовий сегмент і надалі завдаватиме колосальних збитків бюджету. Водночас, розвиток легального сектору, впровадження принципів відповідальної гри та створення прозорого фінансового середовища можуть перетворити гральний бізнес на один із вагомих джерел бюджетних надходжень та інструмент соціально відповідальної економіки.

Наступні перспективи розвитку передбачають подальшу інтеграцію технологій для контролю фінансових потоків, вдосконалення системи оподаткування та ліцензування, а також активне впровадження просвітницьких ініціатив серед гравців. У середньостроковій перспективі це дозволить не лише зменшити тіньовий сектор, а й сформувати стабільний, прозорий та соціально відповідальний ринок азартних ігор, що забезпечує сталий розвиток галузі та значні надходження до державного бюджету.

Список літератури:

1. Бодров Ю. В. Законодавче регулювання організації та проведення азартних ігор: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право»*. 2024. Вип. 84. Ч. 3. С. 17–24.
2. Євсєєв Д. І. Історія оподаткування грального бізнесу в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 2024. № 1–2. С. 195–204.
3. Кичинська А. О., Сердюков О. С. Практичні аспекти оподаткування грального бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. *Наукові записки. Серія «Право»*. 2023. Випуск 17. С. 286–291.

4. Євсєєв Д. І., Топорецька З. М. Європейський досвід оподаткування грального бізнесу: виклики, інновації та правове регулювання. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Випуск № 03. Частина 2. С. 89–93. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/06/15-1.pdf> (дата звернення: 22.09.2025).
5. Топорецька З. М. Проблеми законодавчого врегулювання грального бізнесу в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 10(112). С. 186–200.
6. Овчаренко А. Є. Легалізація грального бізнесу на теренах України. *Молодий вчений. Юридичні науки*. 2018. № 4(56). С. 734–738.
7. Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» № 768-IX від 14.07.2020 (чинна редакція). URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 22.05.2025).
8. Податковий кодекс України (Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010) станом на актуальні редакції. URL: zakon.rada.gov.ua, ips.ligazakon.net (дата звернення: 22.09.2025).
9. Оподаткування доходів у вигляді виграшів та призів (офіційне роз'яснення) від 25 березня 2024 р. Державна податкова служба України. URL: kh.tax.gov.ua (дата звернення: 23.09.2025).
10. Податки на виграш в інтернет-казино: які ставки, коли утримуються та хто їх сплачує? *Бухгалтерські новини «Дебет-Кредит»* від 18 вересня 2025 р. URL: news.dtki.ua (дата звернення: 23.09.2025).
11. Лазебний Д. Онлайн-казино: оподаткування виграшу. *Юридична газета*. 2024. № 1 (779). URL: yur-gazeta.com (дата звернення: 23.09.2025).
12. Шумай А. Дві в кишеню, одна в бюджет – який податок на виграш в онлайн-казино? *Юридична Газета*. 2024. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/dvi-v-kishenyu-odna-v-byudzheth-yakiy-podatok-na-vigrash-v-onlaynkazino.html> (дата звернення: 23.09.2025).

Yefremov A. O. TAX AND FINANCIAL MECHANISMS OF REGULATING THE GAMBLING BUSINESS IN UKRAINE

The article examines the essence, significance, and challenges of tax and financial regulation of the gambling business in Ukraine. It is established that the legalization of gambling in 2020 opened new opportunities for replenishing the state budget and developing the legal market, while simultaneously revealing a number of systemic problems in taxation, control, and financial monitoring. The main issues identified include a large shadow sector, budget losses, the absence of effective online monitoring of financial transactions, weak oversight by state authorities, and financial fraud, including money laundering through banking institutions.

Particular attention is paid to legislative conflicts regarding the taxation of individual winnings, terminological discrepancies between the Tax Code of Ukraine and Law No. 768-IX, the procedure for accounting for licensing fees, calculation of royalties, application of the military tax, and reporting under Form 4DF. The study analyzes how current tax legislation makes the operations of gambling operators economically unprofitable and creates risks of double taxation.

A set of practical recommendations is proposed to improve tax and financial mechanisms, including: defining deposits as player property, amending terminology, introducing a fixed tax rate on gross gaming revenue (GGR), simplifying the accounting of licenses, clarifying the rules for taxing royalties and RTP, implementing monthly or quarterly license fee payments, and launching a state online monitoring system. Measures for the development of the legal sector, implementation of responsible gaming principles, and the creation of a transparent financial environment are also considered.

In conclusion, it is emphasized that comprehensive improvement of tax and financial mechanisms will ensure a transparent, controlled, and socially responsible gambling market, contributing to stable budget revenues, entrepreneurship development, and the protection of public interests.

Key words: *gambling business, tax and financial regulation, taxation of winnings, online monitoring, financial transparency, tax legislation.*

Дата надходження статті: 29.09.2025

Дата прийняття статті: 20.10.2025

Опубліковано: 15.12.2025